

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อกปปิย — การกระทำที่ไม่สมควร”

อกปปิย อ่านแบบภาษาบาลีว่า อะ - กับ - ปิ - ยะ มาจากคำว่า **น (ไม่)** [แปลง น เป็น อ] กับคำว่า **กปปิย (เหมาะสม, สมควร)** รวมกันเป็น **อกปปิย** เขียนเป็นไทยได้ว่า **อกปปิยะ** มีความหมายว่า **ไม่สมควร** แสดงถึงทั้งวัตถุที่ไม่สมควร เช่น เงินทอง เป็นวัตถุที่เป็นอกปปิยะ คือ ไม่สมควรแก่พระภิกษุ เป็นต้น และแสดงถึงความประพฤติเป็นไปที่ไม่สมควรเพราะอกุศลธรรมทั้งหลายด้วย ในที่นี้จะขอเสนอในความหมายความประพฤติหรือการกระทำที่ไม่สมควรเป็นหลัก ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกระทำที่ไม่สมควร เป็นความประพฤติที่ไม่ดีนั้น ไม่ว่าจะเป็นใคร วัยใด หรือเพศใด ก็ตาม ล้วนมาจากอกุศลธรรมทั้งนั้น เป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ความเดือดร้อนประการต่างๆ มากมาย และยิ่งหากสละอาคารบ้านเรือนออกบวชเป็นภิกษุ ซึ่งเป็นเพศที่สูงยิ่งแล้ว แต่กลับประพฤติตรงกันข้ามกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้คล้อยตามความประพฤติของพระองค์ มีการล่วงละเมิดพระวินัยบัญญัติที่ทรงบัญญัติไว้ ก็ยิ่งเป็นโทษมาก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตำหนิการกระทำที่ไม่สมควรไว้มากมาย อย่างเช่น กรณีของพระอุปนันทศากยบุตร ผู้เป็นต้นบัญญัติในเรื่องการรับเงิน หลังจากที่พระอุปนันทศากยบุตรรับเงินแล้ว พระองค์ทรงตำหนิพฤติกรรมอันไม่สมควรไว้มากมาย ตามข้อความในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ดังนี้ คือ

“ดูกร โมฆบุรุษ (ผู้ว่างเปล่าจากประโยชน์) การกระทำของเธอนั้น ไม่เหมาะ ไม่สมควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้รับรูปียะ (เงิน) เล่า การกระทำของเธอนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส หรือเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว โดยที่แท้ การกระทำของเธอนั้น เป็นไปเพื่อความไม่เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส และเพื่อความเป็นอย่างอื่นของชนบางพวกที่เลื่อมใสแล้ว”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง บริสุทธิ สะอาด เป็นไปเพื่อการกำจัดกิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิตที่แต่ละบุคคลได้สะสมมาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ แต่ถ้าไม่ได้ศึกษา ไม่ได้มีความเข้าใจถูกต้องตรงตามพระธรรมแล้วโอกาสที่จะกระทำผิด กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร ก็ย่อมจะมีได้มาก ไม่ว่าจะเป็นวัยใด เพศใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่บวชเป็นภิกษุ ซึ่งอยู่ในเพศที่สูงยิ่ง ถ้าไม่ได้ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ ไม่ได้น้อมประพฤติตามพระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ก็ย่อมล่วงละเมิดพระวินัยสิกขาบทต่างๆ มีโทษโดยส่วนเดียว เป็นการกระทำที่ไม่สมควร เพราะกำลังของกิเลส ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ทรงบัญญัติพระวินัยด้วยพระองค์เองเพื่อความอยู่ผาสุกของภิกษุทั้งหลาย

การที่จะบวชเป็นภิกษุในพระธรรมวินัยนั้น จะต้องเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการที่จะสละเพศคฤหัสถ์ มีความมั่นคงที่จะไม่ติดข้อง ไม่ทำกิจของคฤหัสถ์ ไม่รับเงินทอง ไม่มีทรัพย์สินสมบัติเช่นคฤหัสถ์อีกต่อไป เพราะว่าชีวิตของพระภิกษุ อุทิศแก่การที่จะขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิต โดยต้องเข้าใจธรรม เพราะฉะนั้น จึงมีการฟังธรรมศึกษาธรรม เพราะความเข้าใจเท่านั้นที่จะขัดเกลากิเลสได้ สามารถที่จะเห็นคุณค่าของการเป็นภิกษุที่จะดำรงชีวิตตามสิกขาบท (สิ่งที่จะต้องศึกษาและน้อมประพฤติตาม) ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ ถ้าเป็นอย่างนี้ ไม่มีทางที่จะกระทำในสิ่งที่ไม่สมควรได้เลย ไม่มีทางเสื่อมอย่างแน่นอน เพราะจุดประสงค์ของการบวชเป็นภิกษุ ก็เพื่อฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาขัดเกลากิเลสของตนเองเท่านั้น ถ้าไม่ได้บวชเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าวนี้แล้ว ย่อมเป็นบุคคลผู้เสื่อมอย่างยิ่ง เสื่อมจากคุณความดีประการต่างๆ เป็นการเพิ่มโทษให้แก่ตนเองเท่านั้น และถ้าล่วงละเมิดสิกขาบท แล้วไม่เห็นโทษ ไม่กระทำให้ถูกต้องตามพระวินัย เป็นผู้มัวบัตินิดตัว ถ้าหากมรณภาพ (ตาย) ก็เป็นผู้มีอบายภูมิเป็นที่ไปในเบื้องหน้า โดยไม่มีวัน ไม่ว่าจะบวชนานหรือไม่นานก็ตาม เพราะเป็นผู้มัวบัตินิดเป็นเครื่องกั้นการเกิดในสุคติภูมิ นั้นหมายความว่าชาติหน้าสำหรับภิกษุที่มีอบายภูมิเกิดในอบายภูมิเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะได้พิจารณาเป็นอย่างยิ่ง การกล่าวตามพระธรรมอย่างถูกต้อง ย่อมเป็นประโยชน์เกื้อกูล ไม่มีโทษเลย

พระวินัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้นั้น ไม่ได้เปลี่ยนไปตามกาลเวลา เพราะเป็นสัจจะความจริง เมื่อเป็นความจริง ไม่ว่ายุคใดสมัยใด ก็เป็นความจริง ภิกษุทุกรูปทุกยุคทุกสมัยต้องประพฤติตามพระธรรมวินัย พระภิกษุรูปใดที่ล่วงละเมิดสิกขาบท ก็มีโทษตามพระวินัย ไม่มีการยกเว้น และข้อที่น่าพิจารณาคือ พระวินัยเป็นไปเพื่อขัดเกลากิเลสความประพฤติที่ไม่ดีทั้งหลาย เป็นการนำออกซึ่งสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลาย ถ้าได้น้อมประพฤติตามด้วยความจริงใจ เว้นจากสิ่งที่ไม่เหมาะสม แล้วน้อมประพฤติในสิ่งที่ถูกต้อง ย่อมจะไม่เดือดร้อน ไม่มีความวุ่นวายใดๆ เลย และจะอยู่ได้อย่างเบาสบายผาสุกโปรดปรานอย่างยิ่งด้วยเพศที่ขัดเกลากิจจริง ๆ ไม่ได้อยู่เพื่อลาภสักการะ ทรัพย์สินเงินทอง แต่เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง เพราะเหตุว่าปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิตมีเพียง ๔ อย่าง คือ จีวรเครื่องนุ่งห่ม อาหารบิณฑบาต ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เท่านั้นเพียงพอแล้วที่จะมีชีวิตอยู่ เพื่อขัดเกลากิเลส แต่ถ้ายินดีในเงินและทอง ก็เพิ่มกิเลส ไม่ได้ขัดเกลากิเลสเลย

พระอริยสาวกทั้งหลายในอดีต มีความเคารพอย่างยิ่งในพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เมื่อมีบุคคลย้ายทำลายพระธรรมคำสอนของพระองค์ พระอริยสาวกเหล่านั้นก็ได้มีการประชุมกันทำสังคายนารวบรวมพระธรรมคำสอน ตั้งแต่การทำสังคายนาครั้งที่ ๑ เป็นต้นมา ก็เพื่อดำรงรักษาพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้ดำรงอยู่และเป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง ซึ่งท่านเหล่านั้นล้วนเป็นพระอริยบุคคล ไม่มีแม้แต่ท่านเดียวที่ทำการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยเลย มีแต่ช่วยกันรักษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งบริสุทธิ์สะอาดอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง

ในฐานะที่เป็นพุทธบริษัท คือผู้ที่มีโอกาสได้ยินได้ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ย่อมมีความมั่นคงที่จะเห็นคุณค่าว่าเป็นที่พึ่งจริง ๆ ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง พร้อมทั้งเป็นผู้ที่ตรงด้วยว่า จะช่วยกันดำรงรักษาสິงที่มีค่าสูงสุดนี้ ทำทุกอย่างเพื่อความถูกต้องตรงตามพระธรรมและเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น จึงควรอย่างยิ่งที่แต่ละคนจะได้ศึกษาพระธรรมด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ไม่ประมาทในแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง สะสมอบรมปัญญา ซึ่งเป็นทางเดียวที่จะช่วยกันรักษาพระธรรม ด้วยความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกของแต่ละคน และเป็นเครื่องป้องกันไม่ให้กระทำในสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่ไม่สมควรทั้งปวงได้ในที่สุด คฤหัสถ์ก็ไม่ทำผิด พระภิกษุก็ไม่ทำผิด เป็นภิกษุตามพระธรรมวินัยจริง ๆ เพราะปัญญา ความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก นำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นคุณความดีเท่านั้น ไม่นำพาไปในทางที่ไม่สมควรเลยแม้แต่น้อย.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร . ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗